

Strokovno gradivo za izvajanje programov
finančne pismenosti za odrasle

Vlaganja in naložbe

Strokovno gradivo za izvajanje programov
finančne pismenosti za odrasle

Vlaganja in naložbe

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

NOC | NAČRT ZA
OKREVANJE
IN ODPORNOST

Financira
Evropska unija
NextGenerationEU

Strokovno gradivo:

Vlaganja in naložbe – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle

Urednice: Petra Javrh, Estera Možina, Tina Kompare Jampani

Avtorica: Mira Koporčič Veljič

Strokovni sodelavci: Jože Gričar, Alenka Grželj, Andreja Mernik Jelen (ŠC Celje), Marija Žiher (Banka Slovenije), Alina Meško (ZPS), Matej Krumberger (ZBS – GIZ), Darja Kušar (LU Slovenska Bistrica), Urška Purg (Bankarium), Gregor Sepaher (RIC Novo Mesto), Rajka Stanko (Elementum), Marjana Šporar (ŠC Novo mesto), Rok Trdan (Cene Štupar – CILJ), Nina Zakotnik (Familija), Tjaša Beričič (Familija), Tina Baloh (UPI LU Žalec), Brigita Gorjup (AZ Velenje), Maja Mihelič (ZIK Črnomelj)

Tehnično uredila: Jana Plaznik

Jezikovni pregled: Vlasta Kunej

Oblikovanje: Larisa Hercog

Izdal: Andragoški center Slovenije, Ljubljana

Zanj: dr. Nataša Potočnik

Leto izdaje: 2024

Elektronska izdaja, spletna stran: <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/vlaganja-in-nalozbe/>

Priporočilo za citiranje:

Veljič, K. M. (2024). Vlaganja in naložbe – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle. [Elektronski vir] Ljubljana: Andragoški center Slovenije.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 205557507
ISBN 978-961-7116-72-4 (PDF)

Strokovno gradivo Vlaganja in naložbe – Gradivo za izvajanje izobraževalnih programov finančne pismenosti za odrasle avtorice Mire Koporčič Veljič je bilo pripravljeno v sklopu projekta Finančna pismenost za odrasle 2022–2024, ki ga je izvajal Andragoški center Slovenije. Projekt sta finančno podprla Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje ter nacionalni program reform in naložb Načrt za okrevanje in odpornost.

Gradivu na pot

Dragi učitelji v programu finančne pismenosti za odrasle!

To gradivo je pripravljeno s posebno skrbjo. Zasnovala ga je avtorica Mira Koporčič Veljić, pri njegovi pripravi pa je sodelovala vrsta sodelavcev. Avtorica ima dolgoletne praktične izkušnje s področja korporativnega upravljanja naložb in korporativnimi financami ter upravljanjem investicijskih skladov.

Gradivo je namenjeno osnovnemu seznanjanju učiteljev (in morda tudi udeležencev) s področjem vlaganja in naložb. Številni izobraževalci odraslih, ki bodo želeli izvajati programe finančne pismenosti, niso imeli možnosti, da bi se sistematično izobrazili o teh vsebinah, kaj šele o področju kot celoti.

Naloga tega gradiva je, da vam prinaša celostno informacijo o temeljnih pojmi, povezanih z vlaganji in naložbami, postreže s preverjenimi viri in literaturo ter usmeri v nadaljnje raziskovanje te tematike. Na drugi strani je gradivo pripravljeno tako, da ga boste učitelji v programih finančne pismenosti za odrasle morda lahko uporabili kot študijski vir oziroma kot zelo priročne zapiske za delo z neposrednimi udeleženci programov. V tem primeru svetujemo, da se vsebina gradiva didaktično skrbno prilagodi konkretnim potrebam odraslih, ki jim bo to gradivo namenjeno.

Vsebina gradiva je strukturirana tako, da najprej osvetli temeljne pojme. Sledi razširitev najpomembnejših vsebin; pri tem naj opozorimo, da je dobro pregledati priporočene vire. Navedeni viri bodo imeli posebno vrednost za vaše nadaljnje poglobljanje v koncept vlaganj in naložb. Zato smo v zadnjem delu na enem mestu zbrali vse vire in literaturo, ki jih avtorica in strokovni sodelavci predlagamo za razširjeni študij o tej tematiki. Ti vam bodo omogočili pripravo konkretnih instrumentov, prilagojenih predstavitev in zapiskov, morda celo didaktičnega gradiva.

Povsem na koncu boste našli tudi podrobnejši opis referenc avtorice tega gradiva. To vam bo zagotovo olajšalo presojo o relevantnosti in točnosti strokovnih informacij, zbranih v tem gradivu.

Doc. dr. Petra Javrh, urednica

Kazalo vsebine

GRADIVU NA POT	5
1. TEMELJNI POJMI O NALOŽBAH IN INVESTIRANJU	9
1.1 Varčevanje in vlaganje ali investiranje	10
1.2 Vrednost denarja v času	11
1.3 Varnost in tveganje naložb	13
1.4 Likvidnost naložb	15
1.5 Donosnost naložb	17
1.6 Razpršenost naložb	18
2. NALOŽBE	20
2.1 Depozit	21
2.2 Zakladna menica	22
2.3 Obveznica	23
2.4 Delnica	24
2.5 Vzajemni skladi, ETF-skladi in pokojninski skladi	25
2.6 Naložbe v plemenite kovine	27
2.7 Nepremičnine in umetnine	27
2.8 Kriptovlaute in blockchain tehnologija	29
3. VLAGANJE ALI INVESTIRANJE	30
3.1 Različni tipi vlagateljev	31
VIRI IN LITERATURA	33
KAZALO PREGLEDNIC	36
KAZALO SLIK	36
O AVTORICI	36

1. Temeljni pojmi o naložbah in investiranju

UVOD:

V začetku je treba v tem vsebinskem sklopu nagovoriti in pojasniti nekatere temeljne pojme, ki bodo slušatelju pomagali pri celostnem razumevanju posameznih naložb in poteku vlaganja ter pri razumevanju in spremljanju naslednjih vsebinskih sklopov tega modula. Razumevanje temeljnih finančnih pojmov je nujno za to, da bo slušatelj lahko sledil vsebini modula.

Slušatelj bo tako najprej spoznal, kaj je varčevanje in kakšna je razlika med varčevanjem in vlaganjem oziroma investiranjem. Varčevanje je temelj in prvi pogoj za vlaganje, ni pa dovolj samo varčevati, temveč je treba privarčevana sredstva tudi smotrno naložiti, investirati. Odločitev za varčevanje in predvsem določitev za vlaganje ni preprosta in je povezana z veliko neznankami. Zato je pomembno, da se slušatelji opolnomočijo s tem znanjem, ker jim pomaga pri njihovi prihodnji finančni samostojnosti.

V nadaljevanju podrobneje pojasnimo, kakšno vrednost ima denar v času. Vsak posameznik mora pred odločitvijo za vlaganje razumeti, da denar nima statične vrednosti, temveč svojo vrednost v času spreminja. Pri tem slušateljem pojasnimo dva temeljna elementa, ki vplivata na vrednost denarja – to sta inflacija in obrestnoobrestni račun. Inflacija zmanjšuje vrednost denarja, obresti pa na drugi strani povečujejo naše premoženje.

Dodatni pojmi, ki jih slušatelj spozna v tem vsebinskem sklopu in so neposredno povezani z razumevanjem konkretnih naložb ter vlaganjem, so: varnost in tveganje naložb, likvidnost naložb, realna donosnost naložb in razpršenost ali diverzifikacija naložb. Vsak od pojmov je slušatelju pojasnjen s teoretičnega pa tudi s praktičnega zornega kota.

TEMELJNI STROKOVNI IZRAZI, SPECIFIČNI ZA TO PODROČJE, SO:

varčevanje:

Je finančna praksa, pri kateri posameznik odloži denar na stran oziroma na varno mesto, kot je bančni račun.

vlaganje ali investiranje:

Je finančna praksa, pri kateri posameznik vlaga denar v različne naložbene razrede s ciljem doseči višjo donosnost.

obrestnoobrestni račun:

Je vrsta obračuna, kjer se obresti ne računajo samo od začetne glavnice, ampak tudi od vseh obresti, obračunanih v preteklih obdobjih, obresti se torej prištevajo h glavnici in se skupaj z njo še naprej obrestujejo.

inflacija:

Je gospodarski pojav, kjer se cene vseh izdelkov in storitev splošno zvišajo ter se s tem zmanjšuje kupna moč ali vrednost denarja.

naložbeno tveganje:

Je tveganje vlagatelja, da ta med varčevanjem ustvari drugačno donosnost izbrane naložbe od pričakovane.

donos naložbe:

Donos je razlika med začetno in končno vrednostjo naložbe, je torej absolutno število enot (v EUR), ki jih vlagatelj lahko prejme v določenem časovnem obdobju.

donosnost naložbe:

Je razmerje med denarnim donosom in ceno naložbe in se meri v odstotkih.

likvidnost naložbe:

Je značilnost, lastnost premoženja, kako hitro se ga lahko zamenja za denarna sredstva.

razpršenost ali diverzifikacija:

Predstavlja naložbeno strategijo, v kateri razdelimo sredstva v različno, večje število naložb zaradi zmanjševanja tveganja.

1.1 Varčevanje in vlaganje ali investiranje

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj razume, da je varčevanje temelj in prvi pogoj za vlaganje, ter loči med varčevanjem in vlaganjem. Slušatelj se opolnomoči, da bo lahko začel varčevati in vlagati za dolgoročno oplemenitenje svojega premoženja.

OPIS:

Varčevanje in vlaganje sta dve različni finančni strategiji. Če poenostavimo, pomeni varčevanje dajati denar na stran, vlaganje pa pomeni poskrbeti, da se ta denar plemeniti.

Varčujemo, da bi lahko v prihodnosti uživali več koristi, tudi če to pomeni določene odpovedi v sedanjosti. Varčevanje je predpogoj, da lahko vlagamo, zato je pomembno, da najprej razumemo, kako lahko varčujemo. Pri tem mora vsak posameznik najprej preveriti svoje (oziroma družinske) prihodke in odhodke. Odhodke v nadaljevanju razdelimo na nujne in nenujne, prav nenujni odhodki so temelj za naše varčevanje. Varčevanje je navadno kratkoročna strategija, ljudje varčujejo za kratkoročne cilje, kot so nujni izdatki, počitnice ali nepričakovani stroški. Privarčevana sredstva pa po navadi ohranjamo v nizko tveganih in visoko likvidnih naložbah, kot so na primer gotovina, stanje na bančnih računih, depoziti ali varčevalni računi.

Cilj vlaganja na drugi strani pa je doseči dolgoročnejšo rast premoženja in pri tem ustvariti dobiček oziroma višjo donosnost naložb. Pri tem vlagatelji sledijo doseganju svojih dolgoročnejših ciljev, kot so pokojnina, nakup stanovanja ali drugih stvari večje vrednosti, izobraževanje otrok ipd. Pri vlaganju lahko izbiramo različne naložbene kategorije (delnice, obveznice, skladi ipd.). Vlaganje prinaša na eni strani večje dobičke in donose, na drugi strani pa pomeni tudi večje tveganje, zahteva potrpežljivost in vztrajnost, saj se dobički dosegajo šele po nekaj letih vlaganja. Vlaganje je primerno za vsakega in pomembno je, da začnemo vlagati zelo zgodaj.

VIRI IN LITERATURA:

- Bodie, Z., Kane, A. in Marcus, A. J. (2021). Investments. McGraw Hill.
- EFAMA. (2021). Vlaganje za boljšo prihodnost. <https://zdu-giz.si/wp-content/uploads/2023/02/5-namigov-za-oplemenitenje-prihrankov.pdf>
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

1.2 Vrednost denarja v času

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj razume, da denar v času spreminja svojo vrednost; to je podlaga za odločitev in pametno vlaganje. Slušatelj razume, kaj je inflacija in kaj je obrestnoobrestni račun ter kako vplivata na vrednost denarja.

OPIS:

Vrednost denarja se sčasoma spreminja in ni enaka nominalni vrednosti, zapisani na bankovcu. Vrednost denarja se sčasoma spreminja zaradi različnih dejavnikov, kot so inflacija, obrestne mere in tudi gospodarske spremembe.

Poglejmo si tri temeljne dejavnike:

inflacija:

Je splošno zvišanje cen blaga in storitev. Ko inflacija narašča, se kupna moč denarja zmanjšuje in za isto količino denarja ne morete kupiti toliko stvari kot prej. Denar torej izgublja vrednost v času.

obresti:

Denar lahko sčasoma tudi pridobiva vrednost, če ga seveda naložimo v naložbe, ki prinašajo obresti ali donos. Denar, ki je danes naložen, nam lahko prinese prihodnje dohodke.

obrestnoobrestni račun:

Najpomembnejša lastnost obrestnoobrestnega računa je, da se obresti na začetno investicijo (glavnico) pripisujejo sproti in znova investirajo. Torej se pripisejo na vsakič višje premoženje, to pa sčasoma privede do osupljivih rezultatov (eksponentna krivulja).

Za lažjo predstavo si pogledjmo spodnjo preglednico, kjer je prikazana rast vrednosti investicije v višini 10.000 evrov s 5-odstotno obrestno mero po obrestnem obrestovanju začetnega vložka.

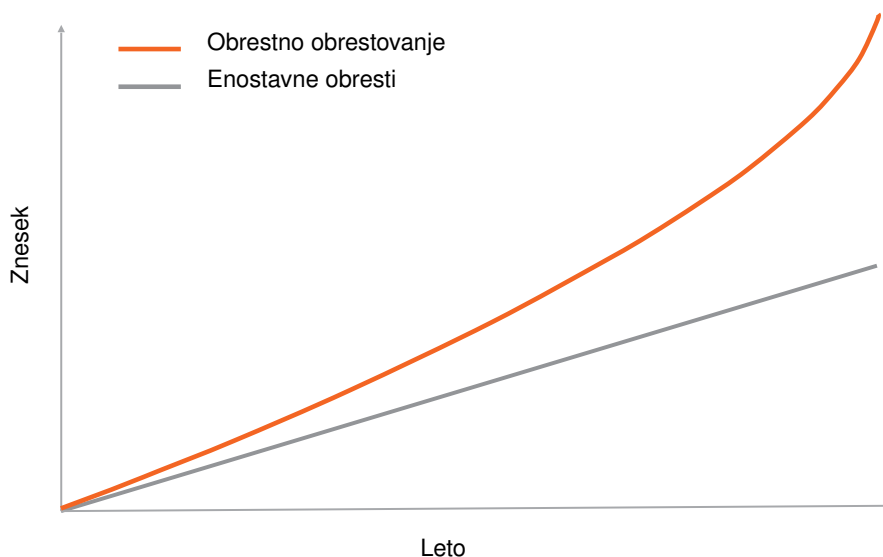
Preglednica 1: Rast vrednosti investicije s 5-odstotno obrestno mero po obrestnem obrestovanju

LETO	VREDNOST GLAVNICE NA ZAČETKU OBDOBJA	OBRESTI V OBDOBJU	UNOVČENE OBRESTI SKUPAJ	VREDNOST GLAVNICE + OBRESTI SKUPAJ
1	10.000 EUR	500 EUR	0	10.500,00 EUR
2	10.500 EUR	525,00 EUR	0	11.025,00 EUR
3	11.025,00 EUR	551,25 EUR	0	11.576,25 EUR
4	11.576,25 EUR	578,81 EUR	0	12.155,06 EUR
5	12.155,06 EUR	607,75 EUR	0	12.762,82 EUR
6	12.762,82 EUR	638,14 EUR	0	13.400,96 EUR
7	13.400,96 EUR	670,05 EUR	0	14.071,00 EUR
8	14.071,00 EUR	703,55 EUR	0	14.774,55 EUR
9	14.774,55 EUR	738,73 EUR	0	15.513,28 EUR
10	15.513,28 EUR	775,66 EUR	0	16.288,95 EUR

Vir: lastni.

Izračun obresti pokaže, da je razlika med navadnim in obrestnoobrestnim obrestovanjem po 10 letih investiranja ter po 5-odstotni obrestni meri 1288,95 evra. Razlika z vsakim naslednjim letom eksponentno raste.

Slika 1: Primer grafov rasti ob enostavnem in obrestnoobrestnem izračunu investicije v času

Vir: lastni.

Moč obrestnoobrestnega računa in mehanizem eksponentne rasti se odlično odraža tudi pri dolgoročnem postopnem vlaganju. Obrestnoobrestni račun pomeni, da lahko kot vlagatelj dvakrat zaslužimo: z denarjem, ki ga vlagamo, pa tudi z donosi, ki jih ta znesek ustvarja. Tako nam jasno pokaže, zakaj je pomembno, da začnemo čim prej varčevati in nalagati svoja sredstva. Za rast in plemenitenje denarja je čas veliko pomembnejši kot višina zneska, ki ga vlagatelj investira.

VIRI IN LITERATURA:

- Bodie, Z., Kane, A. in Marcus, A. J. (2021). Investments. McGraw Hill.
- Generali Investments. (b. d.). Kaj je obrestno obrestni račun? <https://www.generalinvestments.si/ste-ze-slisali-za-obrestno-obrestni-racun/>
- EFAMA. (2021). Vlaganje za boljšo prihodnost. <https://zdu-giz.si/wp-content/uploads/2023/02/5-namigov-za-oplemenitenje-prihrankov.pdf>
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Vlagatelji ATPV. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

1.3 Varnost in tveganje naložb

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

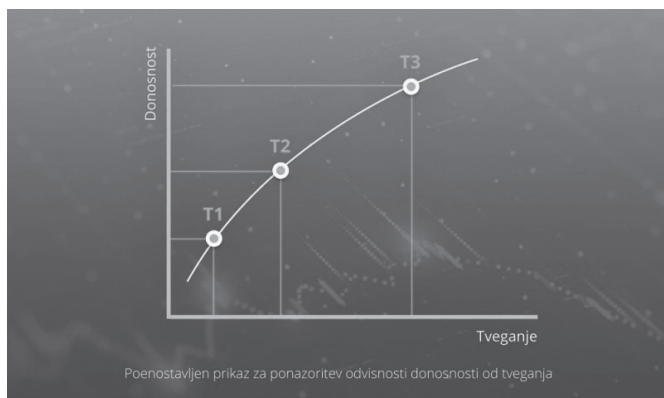
Slušatelj spozna pojem naložbeno tveganje, razume, da je vsako vlaganje povezano s tveganjem. Slušatelj prepozna in razume, katera so temeljna pravila pri razumevanju razlik glede stopnje tveganja posameznih naložb.

OPIS:

Pojem naložbeno tveganje predstavlja tveganje vlagatelja, da ta v času varčevanja ustvari drugačno donosnost izbrane naložbe od pričakovane, pri čemer je lahko donosnost tudi negativna (torej, da vlagatelj ustvari izgubo ali negativni donos).

Ko se odločamo za varčevanje ali naložbo, se navadno znajdemo pred večno dilemo: izbrati višji donos ali večjo varnost. Vlagateljska realnost je namreč taka: če želimo visok donos, se moramo odpovedati delu varnosti, če pa želimo kar največjo varnost, se moramo zadovoljiti z manjšim (včasih celo negativnim) donosom. Navadno nobena skrajnost ni dobra. Odločitev kam in kako vlagati je tako najbolj odvisna od tega, kakšno je za posameznika optimalno razmerje med varnostjo in donosnostjo. Običajen medsebojni odnos med donosnostjo in tveganjem prikazuje naslednji primer na sliki.

Slika 2: Graf odnosa med donosnostjo in tveganjem

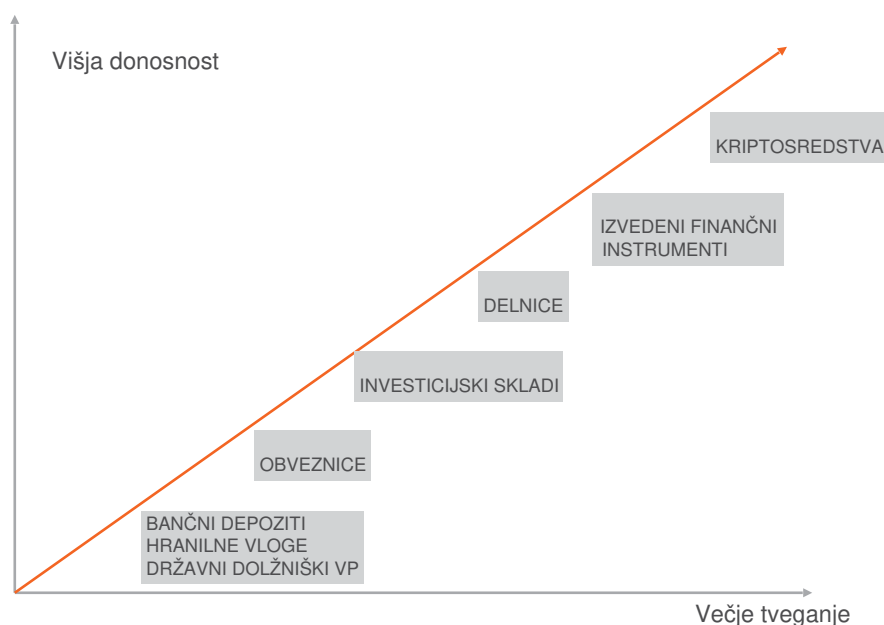

Vir: Triglav Skladi. (b. d.). Večna dilema: višji donos ali večja varnost? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/vecna-dilema-visji-donos-ali-vecja-varnost/>

Vlagatelji se v bistvu srečujejo z dvema vrstama tveganja, s sistematičnim in nesistematičnim tveganjem. Sistematično tveganje je povezano s splošnim gibanjem na kapitalskih trgih oziroma v gospodarstvu. Primer takšnega tveganja so obrestna mera in gospodarski cikli. Sistematičnega tveganja z razpršitvijo premoženja ne moremo odpraviti. Za razliko od sistematičnega tveganja pa je nesistematično tveganje tisto, ki se spreminja glede na uspešnost poslovanja posameznih podjetij (izdajateljev vrednostnih papirjev). Z razpršitvijo svojih naložb lahko nesistematično tveganje zmanjšamo.

Na sliki 3 so predstavljene nekatere naložbe, ki so rangirane glede na stopnjo tveganja. Shema je zgolj ilustrativne narave, saj se v praksi lahko enaki tipi naložb med seboj razlikujejo.

Slika 3: Naložbe glede na stopnjo tveganja in stopnjo donosnosti

Vir: lastni.

Pri naložbah velja izpostaviti nekaj temeljnih pravil:

- kratkoročna borzna nihanja so vsakdanji pojav in dolgoročno niso pomembna, zato jim ne smemo nameniti prevelike pozornosti;
- razumen vlagatelj se o naložbi nikoli ne odloča samo na podlagi preteklih donosov, ne odziva se tudi na kratkoročna nihanja na kapitalskih trgih;
- tisti vlagatelj, ki prevzame razumno naložbeno tveganje, lahko med varčevanjem ohrani potrebno mirnost;
- višjo donosnost lahko dosežemo le s prevzemanjem večjega naložbenega tveganja;
- pri izbiri naložb moramo tudi presoditi, koliko tveganja smo pripravljeni prevzeti, saj ljudje nismo enaki – imamo različne finančne navade in osebnostne lastnosti, ki imajo pomembno vlogo pri izbiri naložb.

VIRI IN LITERATURA:

- Graham, B. (1973). The Intelligent Investor – reversed edition. HarperBusiness Book.
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Triglav Skladi. (b. d. b). Večna dilema: višji donos ali večja varnost? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/vecna-dilema-visji-donos-ali-vecja-varnost/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

1.4 Likvidnost naložb

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

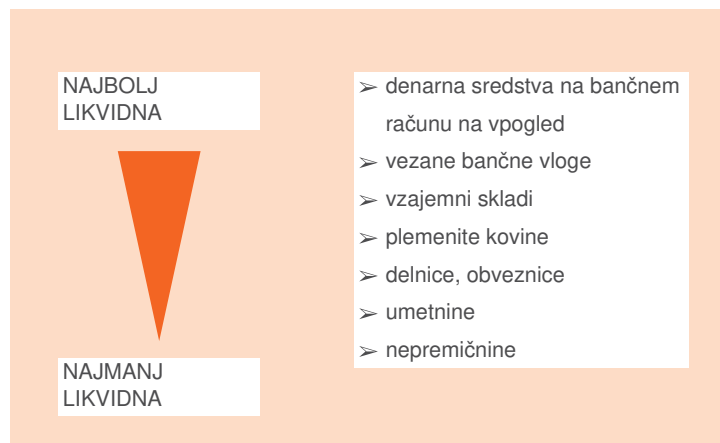
Slušatelji razumejo, kaj je likvidnost in kako pomembna lastnost naložbe je likvidnost ter kako je pomembno to lastnost upoštevati pri izbiri naložb in sestavljanju portfelja.

OPIS:

Likvidnost je značilnost, lastnost premoženja, kako hitro se ga lahko zamenja za denarna sredstva. Premoženje je torej likvidno, če ga lahko hitro unovčite – oziroma prodate – in s tem pridobite denarna sredstva, ki jih potem lahko uporabite za poljuben nakup, drugo, novo naložbo, poplačilo svojih obveznosti ali karkoli drugega.

Če pogledamo stopnje likvidnosti posameznih naložb, jih lahko poenostavljeno razporedimo od najbolj do najmanj likvidnih naložb.

Slika 4: Lestvica likvidnosti naložb

Vir: lastni.

Zgornji prikaz lestvice je posplošen in poenostavljen, saj ima vsaka konkretna naložba svojo likvidnost. Tako so na primer lahko nekatere nepremičnine hitreje vnovčljive – torej bolj likvidne – od nekaterih naložb v delnice. Ali pa je na primer pri vezanih vlogah likvidnost lahko zelo različno dolga in je odvisna od roka izteka vezave sredstev.

Likvidnost naložb je odvisna od same vrste in narave naložbe: na primer vezani depozit za eno leto in obveznica z dospelostjo eno leto imata svojo likvidnost že vključeno z osnovno ročnostjo naložbe. Dodatno pa je odvisna likvidnost od ponudbe in povpraševanja na trgu. Likvidnost se bistveno znižuje, če imamo trg, na katerem je veliko prodajalcev in zelo malo kupcev – ponudba je torej večja od povpraševanja.

Na delniških trgih se likvidnost lahko precej spreminja od podjetja do podjetja. Na splošno se izraz likvidnost nanaša na to, kako hitro je mogoče delnice kupiti ali prodati, ne da bi bistveno vplivali na ceno delnice. Težava namreč lahko nastane ob negativnem gibanju trga, ko bi vsi vlagatelji želeli pobegniti iz naložbe, a ne najdejo kupcev. Omenjeni položaj je še kako aktualen – na primer med rusko-ukrajinsko vojno so se imetniki ruskih delnic morali sprijazniti z visoko izgubo, saj delnic niso mogli prodati nikomur, trgovanje z njimi je bilo celo ustavljeno. Delnice podjetij z največjo tržno kapitalizacijo so najbolj likvidne. Z njimi se pogosto trguje na borzi in jih je enostavno kupiti ali prodati po želeni ceni.

Prav zato je likvidnost pri odločitvi za nakup določene delnice še kako pomembna in se načeloma izraža tudi v ceni. Torej je vlaganje v delnice z visoko likvidnostjo na splošno varnejše in zato dražje kot vlaganje v delnice z majhno likvidnostjo.

Kako pomembna je likvidnost naložbe, je odvisno tudi od varčevalnih oziroma naložbenih ciljev vsakega posameznika. Če na primer varčujemo in vlagamo sredstva za nakup nepremičnine in čakamo, da se bo na trgu pojavilo primerno stanovanje, mora biti naša naložba čim bolj likvidna, da bomo imeli denar za poplačilo are in kupnine za stanovanje hitro na voljo. Nasprotno pa je lahko naložba manj likvidna, če varčujemo za investicijo v prihodnost (npr. za pokojnino), pri kateri hitrost unovčitve ni tako odločilen dejavnik.

VIRI IN LITERATURA:

- Graham, B. (1973). The Intelligent Investor – reversed edition. HarperBusiness Book.
- Triglav Skladi. (b. d. a). Kaj je likvidnost in kako likvidna je naložba v sklade? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/kaj-je-likvidnost-in-kako-likvidna-je-nalozba-v-sklade/>
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>
- Vzajemci. (b. d.). Veste, kako likvidne so vaše naložbe? <https://www.vzajemci.com/clanek/veste-kako-likvidne-so-vase-nalozbe>

1.5 Donosnost naložb

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj bo spoznal razliko med donosom in donosnostjo. Naučil se bo, kako je donosnost povezana s tveganjem in kaj moramo upoštevati pri izračunu donosnosti. Spoznal bo osnovne parametre donosnosti na delniških trgih.

OPIS:

donos:

Je razlika med začetno in končno vrednostjo naložbe, je torej absolutno število enot (v EUR), ki jih vlagatelj lahko prejme v določenem časovnem obdobju.

donosnost:

Je razmerje med denarnim donosom in ceno naložbe ter se meri v odstotkih.

Donosnost naložb in tveganje sta zelo povezani lastnosti in se navadno gibljeta v isti smeri. Če je torej donosnost naložbe visoka, je tudi tveganje visoko in nasprotno, pri nizkih donosih naložbe imamo nizka tveganja. Pri vlaganju se moramo zavedati, da velika večina naložb ne prinaša zagotovljenega – garantiranega donosa ter je pri tem vsak vlagatelj sam izpostavljen možnosti, da bo donos nižji od pričakovanega ali pa celo negativen.

Pri izračunu realne donosnosti je pomembno, da upoštevamo stopnjo inflacije in pa tudi vse stroške, ki nam nastajajo pri posamezni naložbi in transakcijah z naložbami (stroški posrednikov, upravljavski stroški, davki ipd.). Stroški in inflacija nam namreč znižujejo našo realno donosnost naložb.

Nekaj primerov in dejstev o donosnosti na delniških trgih:

Na splošno je pričakovana nominalna donosnost delnic od 7 % do 9 % na leto. Ob predpostavki 2-odstotne inflacije pa tako dolgoročna realna donosnost delnic znaša med 5 % in 7 %. V dvestoletni zgodovini ameriškega delniškega trga, ki je edini s tako dolgo serijo zanesljivih podatkov, so delnice v povprečju dosegle 9-odstotno realno donosnost. Donosnost delnic je odvisna od tehle temeljnih dejavnikov:

- gospodarske uspešnosti ekonomij in panog,
- uspešnosti poslovanja posameznega izdajatelja (skupaj s spremembami pričakovanj investitorjev glede prihodnje uspešnosti),
- sprememb v tveganju delnic,
- ravni obrestnih mer v gospodarstvu,
- pričakovanj tržnih udeležencev (psihološki učinki).

Dolgoročno pa je donosnost posamezne delnice odvisna predvsem od uspešnosti poslovanja družbe, ki je izdala delnice.

VIRI IN LITERATURA:

- Lechter, S. L. in Kiyosaki, R. T. (2022). Bogati očka, revni očka. Katarina Zrinski.
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Vlagatelji ATPV. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

1.6 Razpršenost naložb

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna pomembno finančno strategijo razpršenosti ali diverzifikacije premoženja, ki nam pomaga pri zniževanju nesistematičnih naložbenih tveganj.

OPIS:

Pomen razpršenosti lahko dobro opišemo z reko: »Ne nosite vseh jajc v eni košari!«.

Razpršenost ali diverzifikacija naložb je pomembna strategija pri nalaganju in investiranju in se nanaša na oblikovanje našega nabora ali portfelja naložb tako, da zajema različne vrste naložb in različne naložbene razrede. Konkretno torej svoja privarčevana sredstva naložimo in investiramo v različne produkte (delnice, sklade, obveznice, nepremičnine ipd.) in tudi v različne panoge, države oziroma geografska območja. Zakaj to delamo? Zato da s tem zmanjšujemo svoje tveganje in povečujemo potencialno donosnost svojega portfelja. Vsaka naložbena možnost se namreč ne odziva enako na spremembe na trgu in ima drugačne ali nasprotno tržne trende. Pravimo tudi, da so v negativni ali šibki korelaciji. Značilen primer negativne korelacije je med vrednostmi delnic in vrednostmi obveznic. Ko se tržni pogoji poslabšajo, lahko vrednosti delnic padejo, vrednosti obveznic pa se povečajo, saj investitorji iščejo varnejše naložbe.

Na sliki 5 je na levi strani prikazana hipotetična donosnost naložb v štiri delnice: Coca-Cole, Microsofta, Twitterja in Snapchata. Če bi svoja sredstva naložili na primer zgolj v delnice Coca-Cole ali pa Twitterja, bi ustvarili izgubo, če pa svoja sredstva enakomerno naložimo vse štiri delnice, ustvarimo lepo donosnost v skupni višini 8,75 dolarja. Ta je sicer nižja od donosnosti naložbe v delnice Microsoft in Snapchat, nam je pa ponudila zaščito pred izgubo pri naložbah v delnice Coca-Cole in Twitterja.

Slika 5: Prikaz zniževanja tveganja z razpršenostjo naložb

Vir: lastni.

Naložbe v vzajemne, ETF- in pokojninske sklade zaradi svoje narave delovanja že same po sebi zagotavljajo razpršenost in nižajo tveganje vlagateljev.

Pomembno je vedeti, da kljub razpršenosti naložb tveganje (predvsem sistematično) nikoli ne bo popolnoma izločeno. Razpršenost lahko dolgoročno znatno znižuje nesistematično tveganje in poveča možnost višjih donosov.

VIRI IN LITERATURA:

- Graham, B. (1973). *The Intelligent Investor – reversed edition*. HarperBusiness Book.
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Intesa San Paolo bank. (b. d.). Diverzifikacija oz. razpršitev naložb. Kaj je diverzifikacija in katere prednosti prinaša vlagateljem? <https://www.intesasanpaolobank.si/prebivalstvo/nasvet/financno-izobrazevanje/spoznajte-svet-nalozb/nalozbe-diverzifikacija.html>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2. Naložbe

UVOD:

Področje o naložbah zajema vse pogloblitve vrste naložbenih kategorij oziroma produktov, kot so: depozit, zakladna menica, obveznica, vzajemni, pokojninski in ETF-skladi, plemenite kovine, nepremičnine in umetnine ter kriptovalute in blockchain tehnologija.

Slušatelj spozna različne vrste naložbenih kategorij, da se bo kot potencialni vlagatelj lahko čim bolj optimalno znal odločiti, v katero vrsto naj naloži svoja sredstva. Pri tem spozna vsako posamezno naložbeno kategorijo in njene lastnosti, kako se med seboj razlikujejo po svoji naravi, načinu delovanja, odnosu do tveganja, donosnosti in s tem povezanimi stroški, kakšna je likvidnost in dostopnost do posameznih naložb.

TEMELJNI STROKOVNI IZRAZI, SPECIFIČNI ZA TO PODROČJE:

depozit:

Je bančna vloga ali položeni denar na banki.

zakladna menica:

Je kratkoročni dolžniški vrednostni papir, ki jih ga izda država in s katerim se trguje na borzi.

vrednostni papir:

Je listina, ki vsebuje določene (premoženjske) pravice, ki jih bo izdajatelj vrednostnih papirjev izpolnil imetniku teh listin.

obveznica:

Je dolžniški vrednostni papir, s katerim se izdajatelj zaveže, da bo imetniku v enkratnem znesku ali več obrokih izplačal glavnico in tudi določen znesek obresti.

delnica:

Je lastniški vrednostni papir, ki daje imetniku določene premoženjske pravice (dividende), pravico glasovanja na skupščini delničarjev in pravico do ustreznega dela premoženja po likvidaciji ali stečaju izdajatelja.

vzajemni sklad:

Je podjetje, ki združuje denarna sredstva velikega števila vlagateljev in jih zanje nalaga v različne vrednostne papirje.

ETF-sklad:

Ali Exchange Traded Fund je sklad, s katerim se trguje na borzi in je pasivno upravljan.

pokojninski sklad:

Je naložbeni sklad, ki je posebej zasnovan za varčevanje za upokojitev.

plemenite kovine:

So kovine, ki imajo visoko vrednost in so navadno redke.

naložbena nepremičnina:

Je investicija v fizično lastnino, kot so stanovanja, hiše, poslovni prostori ali zemljišča, z namenom ustvarjanja dobička.

kriptovaluta:

Je oblika digitalnega ali virtualnega denarja, ki uporablja kriptografske tehnike.

blockchain tehnologija:

Je tehnologija, ki vsebuje zaporedno urejen niz podatkovnih blokov.

2.1 Depozit

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo depozit in prednosti ter slabosti te naložbe.

OPIS:

O bančni vlogi ali depozitu govorimo, ko vlagatelj položi denar na račun pri banki, banka pa se obveže, da mu bo denar z obrestmi vrnila v dogovorjenem času. Banke varčevalcem ponujajo vloge na vpogled in vezane vloge. Pri vlogah na vpogled vlagatelj kadar koli prosto dvigne denar s svojega računa, pri vezanih vlogah pa lahko dvigne denar šele po koncu dogovorjenega obdobja ter za svojo vlogo prejme ustrezno višjo obrestno mero. Višina obrestne mere narašča s povečevanjem dobe vezave sredstev. Pomembna prednost bančne vloge je jamstvo za izplačilo vlog, ki ga banka ponudi svoji stranki, če ta zaide v stečajni postopek. Višina jamstva je omejena navzgor. V Sloveniji trenutno znaša jamstvo za izplačilo vlog na vpogled fizičnim osebam v znesku 100.000 evrov. Druge prednosti so enostavnost, nizki stroški, možnost načrtovanja likvidnosti.

Slabost varčevanja v depozitih pa je predvsem nizka donosnost. V času višje inflacije, ki smo ji priča v zadnjih dveh letih v Sloveniji in tudi v Evropi, nam bančne obresti na vloge ne poravnajo izgube, ki nam jo prinaša stopnja inflacije. Vlagatelji imajo s svojimi depoziti na bankah v času inflacije negativno donosnost in vsak dan izgubljajo realno vrednost svojega premoženja.

VIRI IN LITERATURA:

- EBA. (2023). Kako inflacija in zvišanje obrestnih mer vplivata na moj denar? https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2023/Inflation%20factsheets/Translations/1056557/2023.0815_SL_03.pdf
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.2 Zakladna menica

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo zakladna menica in njene poglavitne lastnosti.

OPIS:

zakladna menica:

Je naložba, opredeljena kot kratkoročni finančni instrument, ki ga izda določena država, in s katerim se lahko trguje na borzi. Z njimi države pogosto financirajo kratkoročne primanjkljaje v proračunu. V Sloveniji zakladne menice izdaja ministrstvo za finance v apoenih po 1000 evrov. Imetniku prinašajo vnaprej določen donos v obliki obresti, ki se določi na dražbi ali pozneje na sekundarnem trgu – borzi. Ročnost zakladne menice navadno znaša tri, šest ali dvanajst mesecev.

Primarna izdaja zakladnih menic se izvaja na avkcijah. Vlagatelji oziroma primarni vpisniki na avkciji licitirajo prodajno ceno, s katero se odraža nominalna proporcionalna obrestna mera ponudbe. Posamezna avkcija se zapre pri enotni ceni (oziroma obrestni meri), to pomeni, da so pri tej ceni sprejete ponudbe z višjo ali enako ceno kot enotna cena (v zadnjem primeru so ponudbe lahko delno sprejete), ponudbe z nižjo ceno od enotne cene pa niso sprejete. Imetniki zakladnih menic so lahko pravne in fizične osebe, ki podajajo naročila za vpis pri primarnih vpisnikih za zakladne menice.

Zakladne menice lahko tako vlagatelji kupijo prek bank, ki sodelujejo pri nakupu zakladnih menic pri njihovih primarnih izdajah (to je večina slovenskih bank).

Ker zakladne menice izdajajo države, in so tovrstni finančni instrumenti krajših ročnosti, veljajo za relativno varno finančno naložbo.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Portal GOV.SI – Direktorat za zakladništvo. (b. d.). Zadolževanje in upravljanje dolga državnega proračuna. <https://www.gov.si teme/zadolzevanje-in-upravljanje-z-dolgom-drzavnega-proracuna/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.3 Obveznica

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo obveznica in njene glavne lastnosti.

OPIS:

obveznica:

Je vrsta dolžniške naložbe ali vrednostnega papirja, ki jo lahko izda podjetje, država ali kakšen drug izdajatelj, ki zbira denar od vlagateljev. Konkretno to na primer pomeni, da kdor kupi obveznico podjetja, posodi denar podjetju in obveznica tako predstavlja posojilo podjetju. Zato mora podjetje vrniti vlagatelju glavnico (osnovni znesek) ob določenih datumih (ob zapadlosti), hkrati pa mora plačevati tudi obresti (kupone) v rednih obrokih, navadno letno ali polletno vse do zapadlosti obveznice.

Poglavitni elementi obveznice torej so:

- **glavnica:** To je osnovni znesek, ki ga vlagatelj posodi izdajatelju in ga izdajatelj obljublja vrniti na določen datum, znan kot zapadlost obveznice. Glavnica je navadno nominalna vrednost obveznice;
- **obresti (kuponi):** Izdajatelj obveznice plačuje obresti vlagatelju v zameno za uporabo posojenega denarja. Obresti so določene vnaprej in so navadno izražene kot odstotek glavnice. Obresti se plačujejo v rednih obrokih (na primer vsako leto) in so navadno fiksne ali pa so povezane z referenčno obrestno mero, kot je LIBOR ali euribor;
- **zapadlost:** To je datum, ko izdajatelj obveznice vrne glavnico vlagatelju. Zapadlost se določi ob izdaji obveznice in je navadno dolga od nekaj let do desetletij.

Poznamo več vrst obveznic, ki se razlikujejo glede na različne dejavnike, kot so:

- izdajatelj: državne, podjetniške, občinske, mednarodne »junk bonds«, kjer so izdajatelji podjetja z nižjo bonitetno oceno;
- ročnost: kratkoročne in dolgoročne;
- način plačila obresti: z variabilno ali fiksno obrestno mero, z ničelnim kuponom (brezkuponske).

Cena obveznice se navadno izraža v odstotkih od nominalne vrednosti. Cena obveznice pada pri naraščajoči obrestni meri in raste pri padajoči obrestni meri. Donosnost obveznice se za čas trajanja obveznice lahko spreminja in ni vnaprej znana. Poleg tveganja spremembe obrestne mere, ki vpliva na ceno obveznice, pri obveznicah obstaja tudi tveganje, da izdajatelj zaide v likvidnostne težave (ali celo stečaj) in ni sposoben izplačati dela ali celotne glavnice oziroma obresti. Pred nakupom je zato smiselno preveriti boniteto njenega izdajatelja. Izdajatelj obveznice in njegova boniteta sta najpomembnejši značilnosti obveznice. Pri nakupu obveznice je treba biti pozoren tudi na likvidnost obveznic. Pri likvidnosti obveznic ima odločilno vlogo velikost izdaje obveznic – večja kot je izdaja, bolj je obveznica likvidna in lažje jo je prodati na trgu.

Cena obveznice, ki se oblikuje na trgu, je odvisna od vseh teh dejavnikov.

V primerjavi z bančnim depozitom je donosnost obveznice navadno višja, zato obveznica navadno

prinaša tudi višje tveganje. Državne obveznice ali obveznice svetovno znanih multinacionalk so navadno manj tvegane kot obveznice, ki jih izdajajo manjša podjetja ali države s slabšo bonitetno oceno.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Finance – izobraževanje po vaši meri. (2020). Obveznice, vlaganje v obveznice in zavarovanje portfeljev. <https://izobrazevanje.org/financni-trgi/obveznice/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.4 Delnica

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo delnica in njene glavne lastnosti.

OPIS:

delnica:

Je lastniški vrednostni papir, ki daje imetniku (lastniku delnice) pravico do udeležbe pri upravljanju družbe, pravico do dela dobička (dividende), in pravico do ustreznega dela preostalega premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe. Ali poenostavljeno: z nakupom delnice postanete solastnik podjetja, kapital podjetja je tako praviloma razdeljen na enake enote, ki predstavljajo nominalno vrednost ene delnice. Podjetje kupite posredno z nakupom delnic, ker pričakujete, da bo to dobra naložba, da bo podjetje torej poslovalo z dobičkom in da bo dobiček izplačan lastniku, torej imetniku delnic.

Donos delnice predstavljata izplačilo dela dobička delniške družbe v obliki dividend ter kapitalski dobiček (ali izguba), ki je posledica gibanja cene delnice na organiziranem trgu ali zunaj njega in je razlika med nakupno in prodajno ceno delnice. Višina dividende je navadno odvisna od uspešnosti poslovanja delniške družbe, ki je delnice izdala, ter od njene politike izplačevanja dividend, o višini dividende pa odločajo lastniki družbe na skupščini (vsi imetniki delnic). Delnice so lahko uvrščene na enega ali več organiziranih trgov – borz po svetu. Cena delnice se lahko oblikuje na organiziranem trgu (borzi) ali tudi zunaj njega, na podlagi ponudbe in povpraševanja. Glede na vrsto delniške družbe, katere delničar vlagatelj je, se spreminja tudi tveganost ter donosnost takšne delnice. Priporočljivo je dobro poznati podjetje, katerega delnice nameravamo kupiti, ter spremljati njegovo poslovanje, tako preteklo kot prihodnje. Delnica navadno prinaša višje tveganje, kot na primer bančni depozit ali obveznica, vendar pa ponuja tudi višje donose. Če gre za delnico, ki kotira na enem izmed organiziranih trgov, je takšen vrednostni papir navadno lažje prodati ter tako zagotavlja visoko likvidnost naložbe. Donos delnice je lahko negativen, v primeru stečaja delniške družbe pa delničar celo tvega, da izgubi celotno vrednost naložbe.

Delniški trgi imajo pomembno vlogo v gospodarstvu in imajo številne vrste moči in vplive. Najpomembnejše vloge delniških trgov na globalni ravni so:

- financiranje podjetij: podjetja lahko izdajajo delnice, da zberejo kapital za rast in razvoj v širitev svojega poslovanja;
- zagotavljanje likvidnosti vlagateljem;
- vpliv na gospodarstvo: spodbujanje potrošnje in investicij prispeva h gospodarski rasti;
- obvladovanje cenovnih mehanizmov: cena delnic izraža oceno trga o prihodnji donosnosti podjetij;
- vpliv na geopolitične dogodke, na politične odločitve;
- vpliv na potrošniško zaupanje in še številni drugi vplivi.

Delniški trgi so tudi sami izpostavljeni številnim dejavnikom tveganja in nihanjem, zato so zelo dinamični in nepredvidljivi. Zgodovinski podatki pa kažejo, da je imel delniški trg v zadnjih dvesto letih (ameriški ima najdaljšo zgodovino) v povprečju 9-odstotni realni donos.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Portal GOV.SI – Ministrstvo za finance. (b. d.). Finančni sistem. <https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/financni-sistem/>
- Vlagatelji ATPV. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.5 Vzajemni skladi, ETF-skladi in pokojninski skladi

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbene kategorije v različne vrste skladov (vzajemni, ETF, pokojninski) ter njihove poglavitne lastnosti.

OPIS:

vzajemni sklad:

Združuje denarna sredstva velikega števila vlagateljev in jih zanje nalaga v različne naložbe. Vsak vzajemni sklad ima opredeljeno naložbeno politiko sklada, ki določa, katere naložbe in v kolikšnih deležih lahko sestavljajo portfelj sklada. Na podlagi tega se lahko vlagatelj odloči, v kateri sklad bo vložil svoje premoženje. Vzajemni sklad upravlja družba za upravljanje (DZU). DZU v skladu z naložbeno politiko posameznega sklada aktivno izbira ustrezne naložbe, za katere ocenjuje, da imajo potencial za rast in hkrati ne pomenijo prevelikega tveganja za vlagatelje.

Vlagatelji sredstva v vzajemni sklad vlagajo tako, da kupijo enote premoženja sklada. Tako ima vsak vlagatelj kupljeno določeno število enot sklada, vsaka enota pa ima tudi svojo vrednost. Vrednost enote premoženja (VEP) se vsak dan spreminja glede na nihanje vrednosti naložb v portfelju posameznega sklada.

Poznamo več vrst skladov, v temelju pa so razdeljeni na:

- delniške – večji del sestavljajo delnice domačih ali tujih podjetij, dolgoročno prinašajo višje donose, a hkrati pomenijo tudi nekoliko višje tveganje;
- obvezniške – pomenijo manj donosno naložbo in hkrati tudi manjše tveganje, so predvsem dobro dopolnilo delniškemu skladu, saj so obveznice najbolj donosne v času padanja vrednosti delnic;
- mešane – sredstva nalagajo v delnice in obveznice.

Nekateri skladi so tudi panožno (farmacija, surovine, tehnologija ipd.) ali geografsko usmerjeni (Latinska Amerika, Severna Amerika, Evropa, Azija ipd.).

Za vlaganje v vzajemne sklade mora vlagatelj plačati vstopne in izstopne stroške ter upraviteljsko provizijo. Največja prednost vlaganja vzajemnih skladov pa je, da so naložbe v njih visoko likvidne, da je z nakupom enote vzajemnega sklada takoj dosežena razpršitev in imajo zato nižje tveganje ter višjo donosnost kot vlaganje v posamezne delnice. Vlaganje v vzajemne sklade je zelo preprosto in je v rokah finančnih strokovnjakov, zato je primerno za manjše, neprofesionalne vlagatelje.

ETF-sklad (Exchange Traded Fund):

Je naložbeni sklad, ki se trguje na borzi, podobno kot posamezne delnice. Sestavljen je podobno kot vzajemni sklad, to pomeni, da ima v lasti vrednostne papirje skladno z določeno naložbeno strategijo, ki je navadno namenjena sledenju določenega indeksa, in so zato upravljani pasivno. ETF-sklad sestavljajo naložbe, ki sledijo indeksom delnic, obveznic, surovin, nepremičnin, plemenitih kovin ipd. Nekateri priljubljeni indeksi, ki jim sledijo ETF-ji, vključujejo S & P 500, Nasdaq 100, Dow Jones Industrial Average. ETF ima nekatere podobne lastnosti kot vzajemni skladi, vendar pa zahteva kar nekaj znanja in samostojnega trgovanja na borzi.

pokojninski sklad:

Je naložbeni sklad, ki je posebej zasnovan za varčevanje za upokojitev. Namen pokojninskih skladov je zagotoviti vlagateljem dohodek po upokojitvi in jim omogočiti, da ohranijo ali si celo zvišajo življenjski standard, ko prenehajo aktivno delati.

Poznamo različne vrste pokojninskih skladov, ki upravljajo premoženje vlagateljev, pomembno je, da ločimo med upravljanjem v skladu z:

- naložbeno politiko življenjskega cikla ali
- naložbeno politiko zagotavljanja zajamčene donosnosti na čisto vplačilo.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Portal GOV.SI – Direktorat za delovna razmerja in pravice iz dela. (b. d.). Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. <https://www.gov.si/teme/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.6 Naložbe v plemenite kovine

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo v plemenite kovine in njihove najpomembnejše lastnosti.

OPIS:

plemenite kovine:

So kovine, ki imajo visoko vrednost in so navadno redke. Plemenite kovine, v katere se največ vlaga, so zlato, srebro, platina in paladij.

Naložbe v plemenite kovine so ena od možnosti za razpršitev lastnega premoženja in lahko zavarujejo pred inflacijo ter nestabilnostjo na finančnih trgih. Zlato ima v očeh številnih vlagateljev status varne naložbe, ki sčasoma ohranja realno vrednost denarja. A če pogledamo dogajanje na trgih, ni vedno tako in je tudi cena zlata na borznih trgih zelo volatilna.

Plemenite kovine lahko v resnici kupimo v obliki kovancev ali palic ter jih hranimo doma ali v bančnem sefu. Druge oblike nakupa so, da nakupimo certifikate, ki so finančni instrumenti in nam omogočajo izpostavljenost cenam plemenitih kovin brez fizičnega lastništva kovin, ali pa da kupimo ETF-sklade, ki so vezani na vrednost zlata ali pa katere druge plemenite kovine.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Elementum. (b. d.). <https://akademija.elementum.si/SI>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

2.7 Nepremičnine in umetnine

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna obe naložbeni kategoriji – nepremičnine in umetnine ter se seznanji z njihovimi najpomembnejšimi lastnostmi.

OPIS:

naložbe v nepremičnine:

Pomenijo vlaganje v fizično lastnino, kot so stanovanja, hiše, poslovni prostori ali zemljišča, za ustvarjanje dobička. To je ena izmed bolj priljubljenih oblik vlaganja zaradi različnih potencialnih koristi.

Nekaj poglavitnih lastnosti naložb v nepremičnine:

- **Kapitalski dobiček ali izguba:** Ob prodaji nepremičnine lahko vlagatelj realizira dobiček ali izgubo, saj se cene nepremičnin sčasoma spreminjajo.
- **Dohodek iz nepremičnine:** Lastništvo nepremičnine lahko prinaša tudi redni dohodek, najpogosteje v obliki najemnin, ki tako pomenijo redni vir prihodka za vlagatelja.
- **Upravljanje nepremičnine:** Lastnik mora skrbeti in redno vzdrževati nepremičnino, dolgoročno so potrebni tudi večji investicijski posegi, skrbeti je treba za najemnike in vsa druga tehnično-administrativna vprašanja.
- **Davki:** Pri računanju donosnosti naložbe v nepremičnino ne pozabimo na davčne stroške, ki jih ni tako malo. V Sloveniji mora trenutno lastnik nepremičnine plačati tele davke: davek na promet nepremičnin, dobiček iz kapitala, davek od premoženja in nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča.
- **Likvidnost:** Nepremičnine so manj likvidne kot nekatere druge naložbene kategorije, saj nepremičnine ne moremo prodati takoj, ko potrebujemo denar.
- **Tveganja:** Tudi nepremičnine so povezane s tveganji, kot so padec tržnih cen, težave z najemniki, vzdrževalni stroški ipd. Nepremičnine so lahko lepo donosne, vendar zahtevajo dolgoročno perspektivo in dobro načrtovanje.

naložbe v umetnine:

So posebna oblika vlaganja, ki zajema nakup umetniških del, kot so slike, kipi, antikvitete ali druga umetniška dela, za ustvarjanje dobička ali ohranjanje vrednosti. To je naložba, ki ni le finančna, temveč tudi estetska in lahko prinese kulturno zadovoljstvo. Ima podobne lastnosti kot naložba v nepremičnino.

Posebnosti, na katere moramo biti pozorni, so:

- **Trg umetnosti:** Je zelo volatilen in odvisen od številnih dejavnikov (trendi, priljubljenost umetnika itn.), vse to pa pomeni izredno nizko likvidnost naložb, trg umetnosti je lahko dovzeten za ponarejanje, zato je pomembno, da se vlagatelji zanašajo na strokovna mnenja in potrditve avtentičnosti umetniški del. Pomembna prednost za imetnika umetnine (kot fizične osebe) je, da mu pri prodaji ni treba plačati davka od dobička kapitala.

VIRI IN LITERATURA:

- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>
- FURS. (b. d.). Nakup in prodaja nepremičnine. https://www.fu.gov.si/zivljenjski_dogodki_prebivalci/nakup_in_prodaja_nepremicnine/
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Triglav Skladi. (2021). Nepremičnina kot naložba – dobra izbira ali ne? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/nepremicnina-kot-nalozba-dobra-izbira-ali-ne/>

2.8 Kriptovalute in blockchain tehnologija

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna naložbeno kategorijo kriptovalute ter pogloblitve lastnosti in osnove blockchain tehnologije.

OPIS:

kriptovaluta:

Je oblika digitalnega ali virtualnega denarja, ki uporablja kriptografske tehnike za zagotavljanje varnosti transakcij in nadzor nad ustvarjanjem novih enot. Najbolj znana kriptovaluta je bitcoin, vendar obstaja na tisoče drugih kriptovalut z različnimi lastnostmi in nameni (ethereum, solana, ripple, litecoin itn.).

Ljudje uporabljajo kriptovalute za različne namene, tudi za spletne nakupe, naložbe, prenos sredstev čez mejo in kot obliko alternativnega denarja. Kljub svoji rasti in popularnosti pa so kriptovalute povezane z visokimi tveganji, zato je pomembno, da se vlagatelji in uporabniki dobro izobrazijo in preverijo, kam nalagajo svoja sredstva.

Ker kriptosredstva ter z njimi povezani produkti in storitve navadno niso del obstoječe zaščite v skladu z veljavnimi predpisi Evropske unije o finančnih storitvah, se morajo vlagatelji zavedati pomanjkanja sredstev ali zaščite, kakršni so jim na voljo v primeru ponudb na reguliranih trgih. Veliko nadzornih organov na trgu kapitala je vlagatelje že opozorilo, da za večino vlagateljev kriptovalute niso primerna kot naložba, plačilno ali menjalno sredstvo.

Nekatere najpomembnejše značilnosti kriptovalut so:

- **digitalna narava:** Kriptovalute ne obstajajo v fizični obliki, ampak so shranjene in se prenašajo v digitalni obliki po spletu;
- **decentralizacija:** Večina kriptovalut deluje na tehnologiji, imenovani blockchain, ki je decentralizirani distribuirani register. To pomeni, da ni osrednjega organa (npr. centralne banke) ali vlade, ki bi nadzirala kriptovaluto, kar ji na eni strani omogoča večjo avtonomijo in transparentnost, po drugi pa zelo povečuje tveganje;
- **kriptografija:** Za varovanje transakcij in nadzor na ustvarjanjem novih enot se uporabljajo kriptografske tehnike; te zagotavljajo, da so transakcije zakodirane in varne;
- **anonimnost in psevdonimnost:** Uporabniki so anonimni, njihove transakcije pa psevdonimne;
- **vrednost in trgovanje:** Kriptovalute se lahko trgujejo na različnih kriptoborzah in imajo svojo vrednost, ki je odvisna od ponudbe in povpraševanja.

blockchain tehnologija:

Je tehnologija, ki stoji za večino kriptovalut, tudi za bitcoinom. To je zaporedno urejen niz podatkovnih blokov, ki vsebujejo različne transakcije in informacije.

Blockchain tehnologija ima številne druge uporabe, skupaj s področji pametnih pogodb, upravljanja oskrbovalnih verig, volitev in še veliko drugih.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

3. Vlaganje ali investiranje

UVOD:

Sluša telji v prvem delu modula spoznajo temeljne pojme, v drugem delu spoznajo vse poglobitve naložbene kategorije ter njihove lastnosti. V tem zadnjem delu pa zvedo, kako se sploh lotiti vlaganja ali investiranja in na katere pomembne zadeve moramo biti pri tem pozorni. Najprej moramo zagotovo poznati sebe, svoj položaj in svoj odnos do vlaganja in predvsem do tveganja. Pri tem si lahko pomagamo z enostavnimi vprašanji in odgovori ali pa, še boljše, prepustimo, da nam objektivno analizo ter določitev tipa vlagatelja naredijo finančni strokovnjaki. Po določitvi tipa vlagatelja se šele lahko odločimo za vlaganje. Sam postopek vlaganja pa zahteva različne korake in trezen, preišljen pristop. Odločitev o vlaganju pomeni stalno spremljanje in prilagajanje naših naložbenih odločitev.

TEMELJNI STROKOVNI IZRAZI, SPECIFIČNI ZA TO PODROČJE:

profil vlagatelja:

Je opredelitev stopnje tolerance do finančnega tveganja, ki jo je vlagatelj pripravljen prevzeti.

naložbeni cilji:

So cilji, ki jih želi vlagatelj doseči z nalaganjem svojega premoženja.

trgovalni račun:

Je račun, ki ga odpremo pri banki ali borznoposredniški družbi za potrebe trgovanja s finančnimi instrumenti.

naložbeni portfelj:

Je finančno premoženje, predvsem v različnih naložbenih kategorijah, ki jih ima v lasti posameznik ali podjetje v določenem trenutku.

naložbena orodja:

Je sklop odločitev o izvedbi nakupa naložb in izvajanju investiranja.

vedenjska ekonomija:

Je proučevanje, kako psihološki, socialni ali kognitivni dejavniki vplivajo na ekonomske odločitve posameznikov.

3.1 Različni tipi vlagateljev

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna različne tipe vlagateljev in pomen njihovega definiranja pred odločitvijo o vlaganju.

OPIS:

Vsak vlagatelj ima svoj vlagateljski profil. Ko se odločamo za naložbe, je nujno, da pred tem ugotovimo, kateri tip vlagatelja smo, in temu potem prilagodimo svojo naložbeno politiko. Profili se razlikujejo po značilnostih in okoliščinah vsakega posameznika. Najpomembnejše značilnosti vlagatelja so:

- starost vlagatelja oziroma življenjski cikel vlagatelja,
- premoženjsko stanje (osebno in v družini),
- viri in višina prihodkov,
- nagnjenost k tveganju,
- namen ter cilji varčevanja in vlaganja.

Vsaka od teh naštetih lastnosti vlagatelja vpliva na to, kateri profil vlagatelja smo in kam bomo na teh podlagah usmerili svoje naložbe.

Profile vlagateljev na podlagi ocene opredelimo predvsem glede na njihovo nagnjenost k tveganju in stopnjo tolerance do finančnega tveganja, ki jo je vlagatelj pripravljen prevzeti. Pri tem kot finančno tveganje razumemo sposobnost prevzemanja izgub in vlagateljevo manjšo ali večjo psihološko sposobnost, da prevzame izgubo na svoji naložbi. Večji je odpor do tveganja, večja je zavrnitev izgub in nasprotno, večja kot je naklonjenost k tveganju, manjša je zavrnitev izgub. Pri tem ne pozabimo, da se vlagatelj v resnici odloča med tveganjem in donosnostjo, ki se pričakovano povečuje z višjo stopnjo tveganja.

Na teh podlagah tako poznamo pet osnovnih vlagateljskih profilov:

- zelo previdni vlagatelj,
- previdni vlagatelj,
- zmerni vlagatelj,
- dinamični vlagatelj,
- zelo dinamični vlagatelj.

Vsak dobri finančni svetovalec bo pred nasvetom v vlaganje ocenil profil vlagatelja in na tej podlagi svetoval ustrezen naložbeni portfelj. Profili vlagateljev se sčasoma spreminjajo glede na spremembe življenjskih okoliščin, postavljene cilje in odnos do tveganja.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- Generali Investments. (b. d.). <https://www.generali-investments.si/tip-vlagatelja/>
- Graham, B. (1973). The Intelligent Investor – reversed edition. HarperBusiness Book.
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

3.2 Postopek investiranja

CILJI TEGA VSEBINSKEGA SKLOPA:

Slušatelj spozna postopke in osnovne korake za vlaganje ali investiranje v finančne trge.

OPIS:

Investiranje v finančne trge obsega več korakov in zahteva premišljen način. V nadaljevanju navajamo nekaj osnovnih korakov za vlaganje, ki naj bi jim sledil vsak posameznik:

1. Definiranje vlagateljskega profila in nagnjenosti k tveganju. Velja postopek, kot smo opisali v prejšnjem poglavju.
2. Določitev naložbenih ciljev. Odločitev o tem, zakaj varčujemo in vlagamo (upokojitev, izobraževanje otrok, nakup stanovanja, avtomobila, počitnice itn.), kateri so naši cilji in kdaj naj bi jih uresničili.
3. Raziskovanje naložbenih možnosti in njihovo dobro razumevanje. Vsak izbor posamezne naložbe ali naložbene kategorije zahteva poznavanje njihovih lastnosti in spremljanje tržnih razmer.
4. Oblikovanje naložbenega portfelja. Na podlagi prej opredeljenih korakov potem oblikujemo portfelj svojih naložb, ki je sestavljen iz različnih naložb. Pri tem je pomembno slediti taktiki razpršitve in s tem zmanjševanja tveganja.
5. Določitev proračuna. Določitev, koliko privarčevanih sredstev bo vlagatelj namenil vlaganju v finančne trge.
6. Izbira naložbenih orodij. Je odločitev o izvedbi nakupa naložb in izvajanju investiranja, to pa je lahko:
 - neposredno kupovanje delnic, obveznic ali ETF-skladov, to mora obvezno zajemati odpiranje trgovalnega računa in izvajanje samostojnih transakcij na borzi, ali pa
 - vlaganje v vzajemne ali pokojninske sklade, kjer vlagatelju ni treba odpirati trgovalnih računov, temveč zgolj odkupi enote sklada.
7. Spremljanje in prilagajanje portfelja. Redno spremljanje portfelja naložb in prilagajanje glede na spremembe v gospodarstvu, spremembe v položaju vlagatelja ali pa spremembe njegovih naložbenih ciljev.
8. Dolgoročno razmišljanje in izogibanje napakam, ki so posledica vedenjske ekonomije ter impulzivnih odločitev vlagatelja.

Vlaganje in investiranje je zahteven postopek in prav je, da temu vlagatelji namenijo nekaj svojega časa, saj jim to omogoča doseganje finančnih ciljev ter ustvarjanje premoženja. Vsak vlagatelj bi moral imeti minimalno finančno pismenost, ki bi mu omogočala pravilne odločitve v postopku upravljanja svojega premoženja.

VIRI IN LITERATURA:

- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- NLB Skladi. (b. d.). https://www.nlbskladi.si/?utm_campaign=NLB_Skladi&utm_source=sem&utm_medium=txt
- Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>
- Thaler, R. H. (2019). Nerazumno vedenje: razvoj vedenjske ekonomije. UMco.

Viri in literatura

- Aprea, C. (2023). Gamification in the field of personal finance: What do we know about the new kid on the block? OECD/INFE symposium: Financial literacy in the evolving digital financial landscape, 5. 5. 2023, Pariz. <https://www.oecd.org/financial/education/financial-literacy-in-the-evolving-digital-financial-landscape-presentations.pdf>
- Batsaikhan, U. in Demertzis, M. (2018). Financial literacy and inclusive growth in the European Union. Bruegel Policy Contribution, 8. https://www.bruegel.org/sites/default/files/wp_attachments/PC-08_2018.pdf
- Bodie, Z., Kane, A. in Marcus, A. J. (2021). Investments. McGraw Hill.
- Bon, M., Henzler, P., Kavčič Čolić, A., Marian, M., Marian, T., Morawska, K., Stoyanov, E., Tarnowska, B., Vartonick, R. in Zlateva, E. (2021). Finančno izobraževanje v knjižnici – model neformalnega izobraževanja za odrasle uporabnike splošnih knjižnic. https://finlit.eu/edu/pluginfile.php/64/mod_page/content/14/SI_FINLIT_Model.pdf
- Bone, J. (ur.). (2022). Finančna pismenost: opredelitev in gradniki. Zavod RS za šolstvo. https://www.zrss.si/pdf/Financna_pismenost_gradniki.pdf
- EBA. (2023). Kako inflacija in zvišanje obrestnih mer vplivata na mojdenar? https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/document_library/Publications/Other%20publications/2023/Inflation%20factsheets/Translations/1056557/2023.0815_SL_03.pdf
- EFAMA. (2021). Vlaganje za boljšo prihodnost. <https://zdu-giz.si/wp-content/uploads/2023/02/5-namigov-za-oplemenitenje-prihrankov.pdf>
- Elementum. (b. d.). <https://akademija.elementum.si/SI>
- Evropska komisija (2023). Flash Eurobarometer 525. Monitoring the level of financial literacy in the EU. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2953>
- Evropska unija/OECD. (2022). Financial competence framework for adults in the European Union. <https://www.oecd.org/finance/financial-competence-framework-for-adults-in-the-european-union.htm>
- Finance – izobraževanje po vaši meri. (2020). Obveznice, vlaganje v obveznice in zavarovanje portfeljev. <https://izobrazevanje.org/financni-trgi/obveznice/>
- Finančno opismenjevanje ZDU GIZ. (b. d.). <https://zdu-giz.si/financno-opismenjevanje/>
- FURS. (b. d.). Nakup in prodaja nepremičnine. https://www.fu.gov.si/zivljenjski_dogodki_prebivalci/nakup_in_prodaja_nepremicnine/
- Generali Investments. (b. d.). <https://www.generali-investments.si/tip-vlagatelja/>
- Generali Investments. (b. d.). Kaj je obrestno obrestni račun? <https://www.generali-investments.si/ste-ze-slisali-za-obrestno-obrestni-racun/>
- Graham, B. (1973). The Intelligent Investor – reversed edition. HarperBusiness Book.
- Intesa San Paulo bank. (b. d.). Diverzifikacija oz. razpršitev naložb. Kaj je diverzifikacija in katere prednosti prinaša vlagateljem? <https://www.intesasanpaolobank.si/prebivalstvo/nas-svet/financno-izobrazevanje/spoznajte-svet-nalozb/nalozbe-diverzifikacija.html>
- Javrh, P. (ur.). 2021. Doseganje in osveščanje ranljivih skupin. Strokovne podlage. Andragoški center Slovenije. https://www.acs.si/wp-content/uploads/2021/10/Doseganje_in_osvescanje_ranljivih_skupin.pdf

Javrh, P. (ur.). (2022). Poročilo o analizi stanja in potreb po finančni pismenosti odraslih v Sloveniji. Andragoški center Slovenije. <https://financno.pismen.si/wp-content/uploads/2023/11/Analiza-FPO-koncnajul23EUbar.docx.pdf>

Lechter, S. L. in Kiyosaki, R. T. (2022). Bogati očka, revni očka. Katarina Zrinski.

Lusardi, A. in Mitchel, S. O. (2023). The Importance of Financial Literacy: Opening a New Field. NBER Working Paper, 31145. https://www.nber.org/system/files/working_papers/w31145/w31145.pdf

Ministrstvo za finance. (2021). Finančni sistem. <https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/financni-sistem/>

NLBSkladi. (b.d.). https://www.nlbskladi.si/?utm_campaign=NLB_Skladi&utm_source=sem&utm_medium=txt

OECD. (2020a). PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money? PISA OECD Publishing. <http://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en>.

OECD. (2020b). OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy. <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

OECD. (2022). Recommendation of the Council on Financial Literacy, OECD/LEGAL/0461. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0461>

OECD. (2023). Financial Consumers and Sustainable Finance: Policy Implications and Approaches, OECD Business and Finance Policy Papers. <https://doi.org/10.1787/bf84ff64-en>

Ogulin Počrvina, G. (ur.). (2015). Priročnik za izvajalce programa finančna pismenost za Rome s smernicami za uporabo orodij Finally. Razvojno izobraževalni center Novo mesto. <http://finally.splet.arnes.si/files/2016/01/e-Trainers-Manual5.pdf>

Ogulin Počrvina, G., Christopoulou, P. in Marcu, O. (2015). Kurikulum izobraževalnega programa Finančna pismenost za Rome. Razvojno izobraževalni center Novo mesto. <http://finally.splet.arnes.si/files/2016/01/e-Curriculum5.pdf>

Portal GOV.SI – Direktorat za delovna razmerja in pravice iz dela. (b. d.). Prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. <https://www.gov.si teme/prostovoljno-dodatno-pokojninsko-zavarovanje/>

Portal GOV.SI – Ministrstvo za finance. (b. d.). Finančni sistem. <https://www.gov.si/podrocja/finance-in-davki/financni-sistem/>

Portal GOV.SI – Direktorat za zakladništvo. (b. d.). Zadolževanje in upravljanje dolga državnega proračuna. <https://www.gov.si teme/zadolzevanje-in-upravljanje-z-dolgom-drzavnega-proracuna/>

Svetovna banka. (2021). Building a Financial Education Approach: A Starting Point for Financial Sector Authorities. World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/36212>

Svetovna banka. (2022). Financial Inclusion. <https://www.worldbank.org/en/topic/financialinclusion/overview#2>

Swiecka, B. (2019). 1. A theoretical framework for financial literacy and financial education. V B. Swiecka, A. Grzesiuk, D. Korczak in O. Wyszowska-Kaniewska. Financial literacy and financial education. Walter de Gruyter GmbH.

Thaler, R. H. (2019). Nerazumno vedenje: razvoj vedenjske ekonomije. UMco.

Triglav Skladi. (b. d. a). Kaj je likvidnost in kako likvidna je naložba v sklade? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/kaj-je-likvidnost-in-kako-likvidna-je-nalozba-v-sklade/>

Triglav Skladi. (b. d. b). Večna dilema: višji donos ali večja varnost? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/vecna-dilema-visji-donos-ali-vecja-varnost/>

Triglav Skladi. (2021). Nepremičnina kot naložba – dobra izbira ali ne? <https://www.triglavskladi.si/novice-in-nasveti/objave/nepremicnina-kot-nalozba-dobra-izbira-ali-ne/>

Valicon. (2019). Finančna pismenost odraslih v Sloveniji, Splošna finančna pismenost in poznavanje zavarovalništva. https://www.zav-zdruzenje.si/wp-content/uploads/2019/06/SZZ_Finan%C4%8Dna-pismenost_PORO%C4%8CILO_za-objavo.pdf

Vlagatelji ATVP. (b. d.). Spletna stran za izobraževanje vlagateljev. <https://vlagatelj.atvp.si/>

Vzajemci. (b. d.). Veste, kako likvidne so vaše naložbe? <https://www.vzajemci.com/clanek/veste-kako-likvidne-so-vase-nalozbe>

What is financial planning. (2022). <https://www.nerdwallet.com/article/investing/what-is-a-financial-plan>

Xiao, J. J. in Porto, N. (2021). Financial capability and wellbeing of vulnerable consumers. *Journal of Consumer Affairs*, 56(2), 1004–1018.

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Rast vrednosti investicije s 5-odstotno obrestno mero po obrestnem obrestovanju	12
--	----

Kazalo slik

Slika 1: Primer grafov rasti ob enostavnem in obrestnoobrestnem izračunu investicije v času	12
Slika 2: Graf odnosa med donosnostjo in tveganjem	14
Slika 3: Naložbe glede na stopnjo tveganja in stopnjo donosnosti	14
Slika 4: Lestvica likvidnosti naložb	16
Slika 5: Prikaz zniževanja tveganja z razpršenostjo naložb	19

O avtorici

Mira Koporčič Veljić se je po končanem študiju ekonomije zaposlila na Agenciji Republike Slovenije za privatizacijo, nato je svojo kariero nadaljevala na Triglav DZU kot finančna svetovalka in kmalu postala članica uprave Triglav Finančne družbe ter Triglav Naložbe, pozneje pa tudi KD Kapitala, kjer se je ukvarjala s korporativnim upravljanjem naložb in korporativnimi financami. Bila je članica v številnih nadzornih svetih slovenskih gospodarskih družb. Pozneje je bila tudi sedem let direktorica trgovskega podjetja Nama, kjer je izvajala predvsem poslovno prestrukturiranje in upravljanje nepremičninskega portfelja družbe Nama. Trenutno je direktorica Združenja družb za upravljanje investicijskih skladov (ZDU – GIZ). Veliko časa in energije namenja izboljšanju finančne pismenosti v Sloveniji. Je članica različnih strokovnih skupin na temo finančnega opismenjevanja, predava, moderira in sodeluje na različnih izobraževanjih za strokovno pa tudi širšo javnost ter nastopa v javnih medijih. Ob svojem rednem delu deluje tudi kot aktivna mentorica v podjetniški mreži CEED, Centru za kreativnost MAO in Business Angels Slovenia, kjer mentorira predvsem mala in srednja podjetja ter start-upe na področju financ, vodenja in prestrukturiranja podjetij. V podjetniški mreži CEED je tudi predavateljica na temo podjetniških financ.

